

Maciej ZASTEMPOWSKI¹

INSTRUMENTY FINANSOWE WSPIERAJĄCE INNOWACYJNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW W ŚWIELE BADAŃ EMPIRYCZNYCH

Integracja Polski z Unią Europejską oraz globalizacja i będący ich następstwem wzrost natężenia konkurencji stają się głównymi procesami kształtującymi obraz współczesnej gospodarki polskiej. Aby sprostać tym zjawiskom, również w aspekcie regionalnym, polskie przedsiębiorstwa muszą dążyć do poprawy swojej innowacyjności. W działaniach tych wspierają się różnymi formami i instrumentami finansowanymi. W artykule przedstawiono najczęściej wykorzystywane formy i instrumenty finansowe wspierające działalność innowacyjną przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego.

1. WPROWADZENIE

W oparciu o literaturę przedmiotu wyróżnić można szereg źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw. Najbardziej oczywistym wydaje się podział na źródła zewnętrzne wobec przedsiębiorstwa oraz pochodzące z jego wnętrza. Oprócz tych dwóch kategorii wymienia się jeszcze trzecią, a mianowicie źródła inne, łączące w sobie elementy finansowania wewnętrznego i zewnętrznego.

Wśród najczęściej wskazywanych zewnętrznych źródeł finansowania działalności innowacyjnej, czyli wśród kapitału obcego, wymienić należy:

- kredyt bankowy,
- pożyczkę,
- bony komercyjne,
- obligacje.

Do wewnętrznych sposobów finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstwa, a więc do kapitału własnego, zaliczyć należy:

- reinwestowanie zysku,
- podwyższenie kapitału zakładowego, np. emisję akcji, *venture capital*.

Wśród innych popularnych źródeł finansowania działalności mającej na celu wdrażanie innowacji wymienić należy:

- leasing,
- faktoring,
- forfaiting,
- franchising².

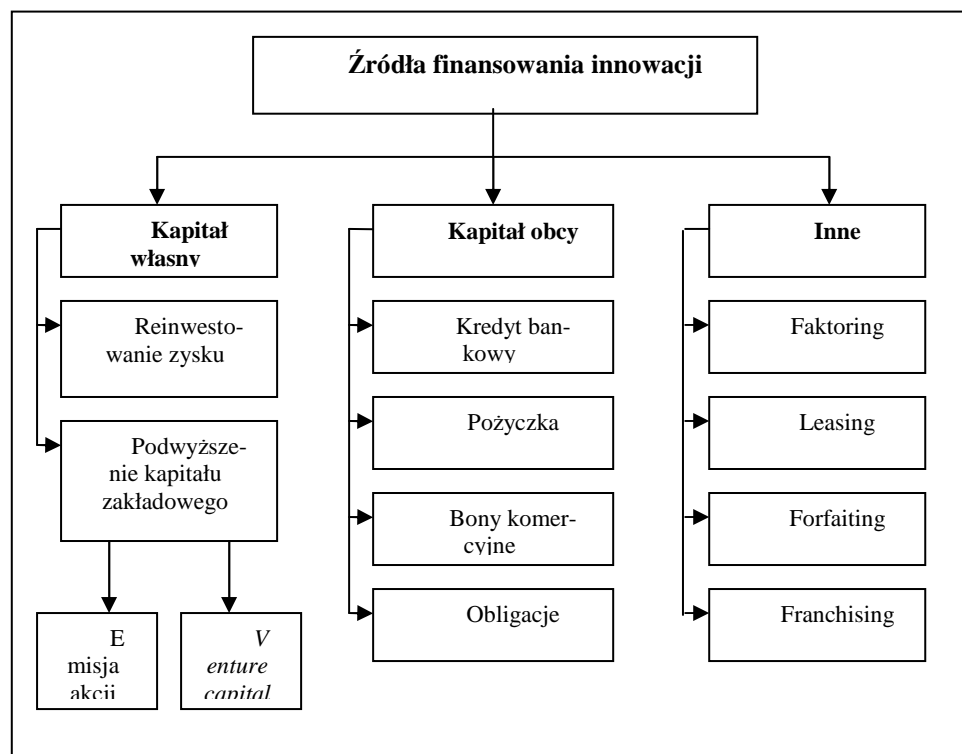
Warto zaznaczyć, iż niektóre z wymienionych powyżej źródeł wykorzystywane są częściej i chętniej, inne natomiast dość rzadko z uwagi na szereg ograniczeń. Szczegółowy

---

¹ Dr Maciej Zastempowski, Katedra Zarządzania Przedsiębiorstwem, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

² E. Okoń-Horodyńska, *Narodowy system innowacji w Polsce*, WUAE, Katowice 1998, s. 233.

schemat podstawowych form finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw prezentuje rysunek 1.

Rys. 1. Źródła finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw

Źródło: M. Zastempowski, *Finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, [w:] *Aktywność innowacyjna małych i średnich przedsiębiorstw Pomorza i Kujaw*, red. M. Haffer, R. Haffer, Wydawnictwo UMK, Toruń 2008, s. 162.

Pierwszą z form zewnętrznego wsparcia finansowego jest kredyt bankowy. Należy on do źródeł finansowania działalności gospodarczej, po które najchętniej sięgają polscy przedsiębiorcy. Mimo popularności kredyt charakteryzuje się pewnymi wadami, które powodują, iż forma ta w finansowaniu działalności innowacyjnej wykorzystywana jest stosunkowo rzadko. Po pierwsze, prowadzenie projektów innowacyjnych związane jest z długim horyzontem czasu, obejmującym niejednokrotnie kilka lub kilkanaście lat. Oznacza to, iż jego realizacja obarczona jest dużym ryzykiem, a fakt jej rozpoczęcia nie gwarantuje osiągnięcia sukcesu. W konsekwencji można zaobserwować, iż banki komercyjne stosunkowo mniej chętnie udzielają środków finansowych na tego typu przedsięwzięcia. Po drugie, trzeba zauważyć, iż jedną z podstawowych cech kredytu bankowego jest konieczność zapewnienia jego zabezpieczenia. Sytuacja ta jest niezwykle niekorzystna dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Po trzecie, komercjalizacja znacznej części innowacji o charakterze technicznym wymaga dużych nakładów finansowych. Patrząc na to z perspektywy wysokiego ryzyka, jakim obciążone są tego typu innowacje, banki zmuszone byłyby w zamian żądać wysokiego oprocentowania udzielonego kredytu. To natomiast

wyduje się być niemożliwe z punktu widzenia nowopowstającego innowacyjnego przedsiębiorstwa. Wreszcie po czwarte, banki zdecydowanie bardziej preferują udzielanie kredytów inwestycyjnych na projekty i przedsięwzięcia, które zapewniają im ich bieżącą obsługę. Stosunkowo rzadziej zgadzają się finansować projekty wymagające zamrożenia kapitału na kilka lub kilkanaście lat, nawet w sytuacji, gdy inwestycja ta miałaby przynieść w przyszłości znaczne zyski.

Drugim ze źródeł finansowania działalności innowacyjnej należącym do kapitału obcego jest pożyczka. Forma ta w swej konstrukcji jest dość mocno zbliżona do kredytu bankowego. Zasadnicza różnica dotyczy podmiotu, który jej udziela. W przypadku kredytu jest to bank, natomiast w przypadku pożyczki – inne podmioty gospodarcze. Różnica dotyczy także faktu, iż spłata pożyczki nie musi wiązać się ze spłatą dodatkowego obciążenia w postaci odsetek³.

Trzecią z możliwych form wsparcia finansowego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw należących do kapitału obcego są bony komercyjne. Przedsiębiorstwa mogą starać się pozyskać środki finansowe na realizację innowacyjnych projektów poprzez oferowanie do sprzedaży bonów komercyjnych. Ich zasadą jest, iż osoba kupująca bony uzyskuje możliwość otrzymania ściśle sprecyzowanej ilości wyrobów gotowych, które pojawiają się w przyszłej produkcji.

Kolejnym źródłem finansowania działalności innowacyjnej są obligacje. Są to papiery dłużne, które emitować mogą przedsiębiorstwa publiczne i prywatne. Ilość uzyskanych w ten sposób środków finansowych uzależniona jest od dwóch czynników: oprocentowania obligacji i zaufania, jaki cieszy się emitent obligacji wśród inwestorów instytucjonalnych i prywatnych.

Reinwestowanie zysków to pierwsze źródło kapitału własnego mogące służyć finansowaniu działalności innowacyjnej. Reinwestowanie (samofinansowanie) oznacza dokonywanie wydatków na rozwój działalności przedsiębiorstw poprzez finansowanie inwestycji oraz zwiększanie produkcji z własnych wygospodarowanych środków finansowych⁴. Powstała w przedsiębiorstwie nadwyżka finansowa składa się z wyniku finansowego netto oraz z amortyzacji odpisanej w danym okresie⁵.

Podwyższenie kapitału zakładowego – kolejne ze źródeł finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw – stanowi dobre rozwiązanie w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo nie zmienia dotychczasowego celu i charakteru realizowanego przedsięwzięcia innowacyjnego. Chodzi tu o sytuację, w której dotychczasowi właściciele lub nowy wspólnik wnoszą dodatkowy kapitał. Należy jednak pamiętać, iż sytuacja taka wiąże się z podwójnym ryzykiem. Po pierwsze, może dojść do zbyt wczesnego ujawnienia głównej istoty innowacji, co niesie z sobą poważne następstwa rynkowe. Po drugie, wprowadzenie dodatkowego inwestora może poprzez jego wymagania spowodować konieczność zmiany celu i charakteru innowacji⁶. Najczęściej forma ta przybiera postać emisji akcji⁷ lub współpracy z funduszem *venture capital*⁸.

³ K. Szatkowski, *Ekonomiczne uwarunkowania działalności innowacyjnej*, [w:] *Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi*, red. M. Brzeziński, Difin, Warszawa 2001, s. 133.

⁴ A. Majchrzycka-Guzowska, *Finanse i prawo finansowe*, Lexis Nexis, Warszawa 2004, s. 72.

⁵ A. Skowronek-Mielczarek, *Małe i średnie przedsiębiorstwa – źródła finansowania*, C.H. Beck, Warszawa 2003, s. 22.

⁶ K. Szatkowski, *op. cit.*, s. 132.

Przechodząc do analizy innych źródeł finansowania innowacji, na pierwszym miejscu wymienić można leasing. Leasing jest wykorzystaniem dóbr majątkowych, które mogą być po upływie ustalonego terminu nabyte przez podmiot w drodze wykupu. Jest to więc przekazanie przez leasingodawcę (finansującego) leasingobiorcy (korzystającemu) rzeczy do korzystania za ustaloną opłatę⁹. Na rynku finansowym wykształciło się wiele form leasingu. Najważniejsze z nich to leasing finansowy (kapitałowy, inwestycyjny) oraz leasing operacyjny (bieżący).

Drugim wśród innych źródeł finansowania działalności innowacyjnej jest faktoring – forma krótkoterminowego finansowania przedsiębiorstwa polegająca na sprzedaży należności faktorowi, będącemu pośrednikiem w rozliczeniach z tytułu sprzedaży towarów i usług między sprzedawcą a odbiorcą¹⁰. Istota faktoringu polega na sprzedaży wierzytelności za określoną cenę przez dostawców towarów lub usług na rzecz faktora, tj. banku lub innej wyspecjalizowanej jednostki finansowej.

Kolejnym wśród innych źródeł finansowania innowacji jest forfaiting. Polega on na zakupie należności terminowych (najczęściej chodzi o bank obsługujący stronę kontraktu handlowego), które powstają w rezultacie eksportu towarów i usług z wyłączeniem prawa regresu wobec odstępującego wierzytelność i postawieniem do dyspozycji firmy kwoty pieniężnej z tytułu nabytej wierzytelności. W Polsce forfaiting jest jeszcze mało znanym i mało stosowanym instrumentem finansowym, ale zyskuje sobie coraz szersze grono zwolenników wśród eksporterów, szczególnie ze względu na funkcję dostarczania środków finansowych, umożliwiających zachowanie dotychczasowych warunków dostawy zagranicznemu odbiorcy¹¹.

Ostatnim z wymienionych innych źródeł finansowania działalności innowacyjnej jest franchising. W odróżnieniu od różnego rodzaju umów handlowych, dobrowolnych więzi handlowych czy spółek kooperacji w systemie franchisingu dotyczy sfery marketingu i łączy się z takimi obszarami jak finansowanie, organizacja, doradztwo, rachunkowość oraz zarządzanie¹². Franchising polega na przekazaniu przez działającą już na rynku, z reguły uznaną firmę prawa do korzystania z dobra, które jest jej własnością. Najczęściej duża firma produkcyjna bądź usługowa zezwala na sprzedaż swoich produktów nowo powstającej jednostce. Przedmiotem franchisingu może być procedura działalności usługowej, receptura i organizacja produkcji, *know-how*, marka firmy oraz inne elementy¹³. Franchising wiąże się z udostępnieniem przez jedną ze stron (franczyzodawcę) drugiej (franczyzobiorcy) praw do swojego znaku towarowego lub usługowego oraz nazwy handlowej. Oznacza zatem cały zakres stosunków ekonomicznych, w ramach których właściciel produktu, procesu lub nazwy zezwala innej firmie na prowadzenie określonej działalności w zamian za pewną opłatę.

---

⁷ Akcja jest papierem wartościowym, oznaczającym prawo jej posiadacza do współwłasności przedsiębiorstwa, które ją wyemitowało. Zalicza się ją do grupy papierów udziałowych, gdyż stwierdza udział w spółce akcyjnej. Zob. S. Antkiewicz, *Akcje i obligacje w finansowaniu przedsiębiorstw*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2002, s. 53–56.

⁸ J. Węclawski, *Venture capital: nowy instrument finansowania przedsiębiorstw*, sPWN, Warszawa 1997, s. 5.

⁹ Z. Wilimowska, M. Wilimowski, *Zarządzanie finansami*, TNOiK, Warszawa 1999, s. 25–38.

¹⁰ D. Krzezińska, *Finanse przedsiębiorstwa*, WWSB, Poznań 2000, s. 59.

¹¹ J. Grzywacz, *Faktoring*, Difin, Warszawa 2001, s. 52.

¹² A. Tokaj-Krzewska, *Franchising. Strategia rozwoju małych firm w Polsce*, Difin, Warszawa 1999, s. 11.

¹³ A. Banachowicz, *Franchising, czyli klucz do przyszłości*, Businessman Book, Warszawa 1995, s. 22.

2. INSTRUMENTY FINANSOWE WSPIERAJĄCE INNOWACYJNOŚĆ – WYNIKI BADAŃ

Badania empiryczne, których fragment wyników jest tu analizowany, przeprowadzono w ramach prowadzonego przez autora projektu badawczego pt. „Konkurencyjność przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego w dobie kryzysu”. Projekt realizowany był na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu od lutego do czerwca 2009 r. W badaniu udział wzięło 145 przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Ich krótką charakterystykę przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego

Kryterium	% przedsiębiorstw
Liczba zatrudnionych pracowników	
do 9 osób	59,3
10–49 osób	17,9
50–249 osób	14,5
powyżej 250 osób	8,3
Rodzaj prowadzonej działalności *	
Usługi	73,8
Nietrwałe produkty konsumpcyjne powszechnego użytku	30,3
Produkty konsumpcyjne trwałego użytku	6,2
Produkty inwestycyjne	4,8
Produkty o charakterze zaopatrzeniowo-kooperacyjnym	9,0
Zindywidualizowane produkty wytwarzane na specjalne zamówienia odbiorców	10,3
Powiązanie z kapitałem zagranicznym	
Brak powiązań kapitałowych z kapitałem zagranicznym	86,2
Spółka stowarzyszona	6,9
Spółka zależna	6,9
Lokalizacja	
Wieś	24,1
Miasto do 50,000 mieszkańców	17,2
Miasto od 50,001–100,000 mieszkańców	36,6
Miasto od 100,001–200,000 mieszkańców	10,3
Miasto powyżej 200 ,001tys. mieszkańców	11,7

* Wartości nie sumują się do 100%, ponieważ przedsiębiorstwa mogły wskazać więcej niż jeden rodzaj prowadzonej działalności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań w przedsiębiorstwach.

W trakcie badania ankietowego poproszono badane przedsiębiorstwa o określenie stopnia korzystania z przedstawionych form i instrumentów wsparcia finansowego działalności innowacyjnej. Oznaczenia poszczególnych wartości w przyjętej skali przedstawia tabela 2. Aby ustalić ostateczną ocenę każdej z poddanych analizie form i instrumentów, obliczono średnią arytmetyczną ważoną nazwaną współczynnikiem S. Uzyskane wyniki w tym zakresie zaprezentowane zostały w formie tabeli 3¹⁴.

¹⁴ Analizowane w tabeli instrumenty wsparcia finansowego działalności innowacyjnej uszeregowane zostały pod względem współczynnika S, od największych do najmniejszych jego wartości.

Tabela 2. Przyjęta skala oceny wykorzystywania form i instrumentów finansowych

2	systematycznie
1	sporadycznie
0	nigdy

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Stopień korzystania przez przedsiębiorstwa regionu kujawsko-pomorskiego z form i instrumentów finansowych wspierających innowacyjność

Formy i instrumenty finansowe wspierające rozwiązania innowacyjne	Kapitał:			S	Udział % przedsiębiorstw oceniających jako:		
	własny	obcy	inny		0	1	2
Reinwestowanie zysku	x			0,98	36,4	28,8	34,8
Leasing			x	0,93	37,4	33,3	29,3
Pożyczka		x		0,74	43,0	40,9	16,1
Preferencyjne kredyty bankowe		x		0,70	46,4	36,9	16,7
Podwyższanie kapitału zakładowego	x			0,69	51,3	28,8	20,0
Poręczenia i gwarancje dla kredytów bankowych			x	0,62	50,6	36,7	12,7
Dopłaty (subwencje) do szkoleń pracowników			x	0,50	57,9	34,2	7,9
Program operacyjny „Kapitał ludzki” (POKL)			x	0,50	62,5	25,0	12,5
Regionalny program operacyjny województwa kujawsko-pomorskiego (RPO WK-P)			x	0,41	69,2	20,5	10,3
Ulgi inwestycyjne			x	0,41	65,2	28,8	6,1
Factoring			x	0,40	70,0	20,0	10,0
Dopłaty (subwencje) dotyczące innowacji i działań promocyjnych firmy			x	0,39	64,9	31,6	3,5
VII program ramowy UE w zakresie badań i rozwoju technologicznego			x	0,38	69,2	23,1	7,7
Dopłaty (subwencje) dotyczące współpracy z zagranicą			x	0,35	72,1	20,9	7,0
Bony komercyjne		x		0,29	77,8	15,6	6,7
Dopłaty (umorzenia) do kredytów inwestycyjnych			x	0,29	78,8	13,6	7,6
Program rozwoju obszarów wiejskich (PROW)			x	0,27	78,0	17,1	4,9
Franchising			x	0,26	82,0	10,0	8,0
Obligacje		x		0,26	79,7	14,9	5,4
Ubezpieczenia przed ryzykiem związanym z wdrożeniem nowych technologii			x	0,26	79,1	16,3	4,7
CIP – Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji			x	0,21	83,3	12,5	4,2
Ulgi celne związane z importem nowych technologii			x	0,18	82,2	17,8	0,0
Europejska Wspólnota Terytorialna (EWT)			x	0,17	82,6	17,4	0,0
Program operacyjny „Innowacyjna gospodarka” (POIG)			x	0,17	86,7	10,0	3,3
Emisja akcji	x			0,14	89,9	5,8	4,3
Program operacyjny „Infrastruktura i środo-			x	0,14	86,2	13,8	0,0

wisko" (POIiŚ)							
<i>Business Angels</i> – „anioły biznesu”	x			0,10	93,1	3,4	3,4
Granty i stypendia na badania i rozwój			x	0,10	89,7	10,3	0,0
Forfaiting			x	0,10	93,3	3,3	3,3
Partycypacja instytucji i władz w kosztach badań i rozwoju			x	0,09	91,4	8,6	0,0
Program Leaders			x	0,07	93,1	6,9	0,0
<i>Venture capital</i>	x			0,06	97,1	0,0	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

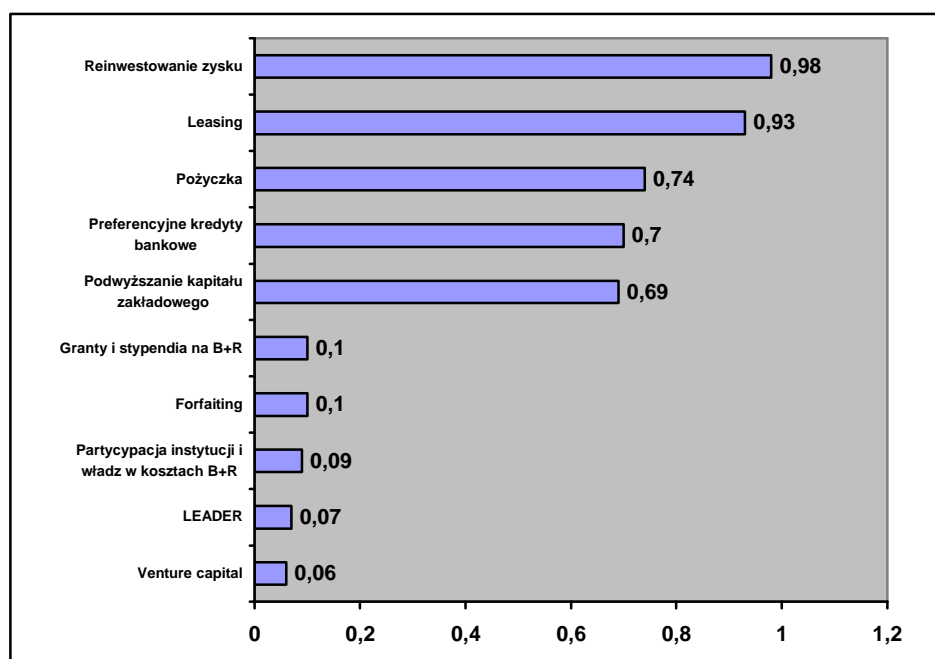
Analizując uzyskane wyniki współczynnika S, należy stwierdzić, iż wszystkie spośród badanych 32 różnorodnych form i instrumentów finansowego wspierania działalności innowacyjnej były przez objęte badaniem przedsiębiorstwa wykorzystywane sporadycznie lub nigdy. Uzyskane wyniki mieściły się w przedziale od 0,06 do 0,98. Tak więc najwyższą ocenioną formą pomocy finansowej była średnio jedynie sporadycznie wykorzystywana. Stosunkowo najczęściej badane przedsiębiorstwa finansują swoją działalność innowacyjną nie korzystając ze źródeł zewnętrznych i reinwestując osiągnięte zyski ($S=0,98$). Systematycznie czyni to blisko 35% badanych przedsiębiorstw, a sporadycznie – około 29%. Na drugim miejscu znalazł się leasing ($S=0,93$). Jest to forma, po którą w toku działalności innowacyjnej ponad 29% badanych przedsiębiorstw sięga systematycznie, a ponad 33% – sporadycznie. Na kolejnych miejscach znalazły się obce źródła finansowania w postaci pożyczki ($S=0,74$) i preferencyjnego kredytu bankowego ($S=0,70$). W obu przypadkach około 16% badanych przedsiębiorstw robi to systematycznie, a około 40% – sporadycznie. Formą, po którą systematycznie sięga 20% badanych przedsiębiorstw, jest podwyższenie kapitału zakładowego ($S=0,69$). Blisko 29% badanych czyni to sporadycznie. Na kolejnym miejscu znalazły się poręczenia i gwarancje dla kredytów bankowych ($S=0,62$), z których systematycznie korzysta około 12% badanych przedsiębiorstw. Na tym samym poziomie ($S=0,50$) oceniono częstotliwość korzystania przy działalności innowacyjnej z dopłat (subwencji) do szkoleń pracowników oraz POKL. Z dopłat systematycznie korzysta 8%, a z POKL – blisko 13% przedsiębiorstw. Pozostałe analizowane formy i instrumenty wsparcia finansowego działalności innowacyjnej uzyskały rezultaty poniżej 0,5%, stąd uznać je należy za formy, z których badane przedsiębiorstwa nie korzystają nigdy lub korzystają tylko sporadycznie. Niestety znalazły się tu m.in. programy współfinansowane ze środków UE, takie jak RPO WK-P, POIG czy POIiŚ. Wynik ten wskazuje, iż mimo że z konkursu na konkurs przybywa przedsiębiorstw zainteresowanych tymi formami wsparcia, to w dalszym ciągu dla zdecydowanej większości badanych są to możliwości niewykorzystywane. Odsetek przedsiębiorstw niekorzystających z tych form waha się pomiędzy 70 a 86%. Wśród form wsparcia finansowego, po które badane przedsiębiorstwa sięgają bardzo rzadko, znalazły się także: ulgi inwestycyjne, factoring, subwencje na innowacje, działania promocyjne i współpracę z zagranicą, VII program ramowy UE, bony komercyjne, dopłaty do kredytów inwestycyjnych, PROW, franchising, obligacje, ubezpieczenia przed ryzykiem związanym z wdrożeniem nowych technologii, CIP¹⁵, ulgi celne związane z importem, EWT, emisję akcji, granty i stypendia na B+R, forfaiting, partycypacja instytucji

¹⁵ CIP – Competitiveness and Innovation Framework Programme.

i władz w kosztach B+R i program Leader¹⁶. Warto również wspomnieć o funduszach *venture capital* i „aniołach biznesu”. Niewielka popularność, jaką zyskały te formy finansowania działalności innowacyjnej, nie budzi zdziwienia, ponieważ ze swojej natury są to formy adresowane do wąskiej grupy wybranych przedsiębiorstw.

3. WNIOSKI

Podsumowaniem analizy dotyczącej częstotliwości wykorzystywania form i instrumentów finansowych wspierających działalność innowacyjną jest wykres 1. Obrazuje on formy i instrumenty najczęściej i najrzadziej wykorzystywane przez przedsiębiorstwa regionu kujawsko-pomorskiego w procesie wdrażania nowych technologii.

Wykres 1. Najczęściej i najrzadziej wykorzystywane formy i instrumenty finansowe wspierające innowacyjność przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Analiza powyższego wykresu pozwala na wysnucie dwóch wniosków:

- do najczęściej wykorzystywanych form wsparcia finansowego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw należy zaliczyć reinwestowanie zysku, leasing, pożyczkę, preferencyjne kredyty bankowe oraz podwyższanie kapitału zakładowego,
- do najrzadziej lub nigdy nie wykorzystywanych form wsparcia finansowego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw należy zaliczyć *venture capital*, program Leader, par-

¹⁶ Program Leader jest podejściem przekrojowym, które ma przyczynić się do aktywizacji społeczności wiejskich poprzez włączenie partnerów społecznych i gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych inicjatyw. www.fundusze.kujawsko-pomorskie.pl 10.01.2010.

tycypację instytucji i władz w kosztach B+R, forfaiting oraz granty i stypendia na B+R.

LITERATURA

- [1] Antkiewicz, S., *Akcje i obligacje w finansowaniu przedsiębiorstw*, Biblioteka Menedżera i Bankowca, Warszawa 2002
- [2] Banachowicz, A., *Franchising, czyli klucz do przyszłości*, Businessman Book, Warszawa 1995
- [3] *Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi*, red. M. Brzeziński, Difin, Warszawa 2001.
- [4] Grzywacz, J., *Faktoring*, Difin, Warszawa 2001
- [5] Krzemińska, D., *Finanse przedsiębiorstwa*, WWSB, Poznań 2000
- [6] Majchrzycka-Guzowska, A., *Finanse i prawo finansowe*, Lexis Nexis, Warszawa 2004
- [7] Okoń-Horodyńska, E., *Narodowy system innowacji w Polsce*, WUAE, Katowice 1998
- [8] Skowronek-Mielczarek, A., *Małe i średnie przedsiębiorstwa – źródła finansowania*, C.H. Beck, Warszawa 2003
- [9] Szatkowski, K., *Ekonomiczne uwarunkowania działalności innowacyjnej*, [w:] *Zarządzanie innowacjami technicznymi i organizacyjnymi*, red. M. Brzeziński, Difin, Warszawa 2001
- [10] Tokaj-Krzewska, A., *Franchising. Strategia rozwoju małych firm w Polsce*, Difin, Warszawa 1999.
- [11] Węclawski, J., *Venture capital: nowy instrument finansowania przedsiębiorstw*, PWN, Warszawa 1997.
- [12] Wilimowska, Z.; Wilimowski, M., *Zarządzanie finansami*, TNOiK, Warszawa 1999.
- [13] www.fundusze.kujawsko-pomorskie.pl (10 I 2010)
- [14] Zastempowski, M., *Finansowanie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, [w:] *Aktywność innowacyjna małych i średnich przedsiębiorstw Pomorza i Kujaw*, red. M. Haffer, R. Haffer, Wydawnictwo UMK, Toruń 2008

FINANCIAL INSTRUMENTS SUPPORTING INNOVATION OF ENTERPRISES IN THE LIGHT OF EMPIRICAL RESEARCH

Integration with European Union and globalization and a subsequent increase in the intensity of the competition is becoming one of the key processes that shape the image of the modern economy. To meet these phenomena, also in the regional aspect, Polish companies must tend to improve their innovative. They are leaned in these operations on different financial forms and instruments. The paper presents the most popular financial forms and instruments supporting innovative activity undertaken by enterprises of Kujawsko-pomorskie region.